

Dávid Lajos:

TELEKI SÁNDOR, „A VÖRÖS GRÓF”

A kifejezéssel nem egyszer találkoztam az elmúlt évtizedekben. Többnyire talán érthető előítélettel, fintorogva vettem tudomásul, s leginkább republikánus, szabadelvű gondolkodása számlájára írtam a rossz emlékű kifejezést, mellyel leírások szerint az udvarhű mágnások illeték a magyar szabadságharc ezredesét. Nem minden ok nélkül: gyermekkori nevelője, Táncsics Mihály, igen korán beoltotta a szabadság és egyenlőség eszméivel, s ez abban a korban egyfajta paraszti kommunizmussal társult. Az állandóan darócruhában járó, mindenkit kendnek szólító és minden kompromisszumra képtelen Táncsics a szabadságharc bukása után írt röpirataiban („Mi a szocializmus és mi a kommunizmus?”, „Mik a vörös republikánusok, és mit akarnak?”) körömszakadtáig kiállt az eszme mellett, miszerint „mindnyájunknak egyenlő polgárokká kell válnunk”, s hangsúlyozta, hogy az „enyém és a tied”, vagyis a saját vagyon az oka minden lényegi rossznak, ami az életet megkeseríti.

Nos, ennyi felmentéssel ha nem is fogadtam el, de magamnak jól megmagyaráztam a mi Teleki Sándorunk vörösségét, amikor kezembe került Balázs Sándor (író, újságíró, a Kisfaludy Társaság, a Petőfi Társaság és a Kemény Zsigmond Társaság tagja) egyik írása, amely a Petőfi Társaság lapjában, a Koszorúban jelent meg 1880-ban, s egész más, jóval rokonszenvesebb fényben világította meg eme kolorisztikai helyzetet. Idézem:

„...Hogy különben gróf Teleki Sándor egyike a legszellem dúsabb társalgóknak és legszeretreméltóbb embereknek, azt nem csak mi tudjuk és bizonyítjuk, hanem tudják és bizonyíthatják Európa majd minden országának termei is.

De fény árny nélkül nem létezik.

Teleki Sándor grófnak is van egy, de csak egyetlen egy gyengesége, melyet azonban mégsem hallgathatok el az olvasó előtt, már csak azért sem, mert igen előnyösen jellemzi ízlését.

Teleki Sándor gróf festi a haját, festi a szakállát és festi a bajuszát.

Mert egyben kegyetlen volt hozzá a természet: Ha nem venné igénybe a vegyészeti jótékonyosságát, azt kellene mondani róla, hogy — vöröshajú.

Ennél pedig előnyösebbnek tartja inkább ősznek s így öregnek — látszani !

És szobromon ennyi is az egész talmi, a többi mind igazi érc.

Színarany, vagy ha jobban tetszik: — színvas.”

Megnyugodtam.